



مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش

اداره امتحانات کتبی

بسمه تعالی

امتحانات پایان سال - خرداد ۱۳۹۰

پاسخنامه

پایه :	۲	موضوع :	نحو ۳
تاریخ :	۹۰/۳/۲۱	ساعت :	۱۸

نام کتاب: شرح سیوطی، از باب اعمال المصدر تا باب التصریف

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آخر نمره داده نمی شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی:

* یرفع نعم و بشس وما جرى مجراها مضمراً یفسره مُمَيَّرٌ.

۱. کدام گزینه نمی‌تواند شاهد مثال برای عبارت بالا باشد؟ ج ۲۶۳

أ. نعم ما يقول فاضل

ب. بشس للظالمين بدلاً

ج. كُبِّرَتْ كَلِمَةٌ تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ ■

د. نعم الرجل رجلاً زيدٌ

۲. لا يبدل إلّا ما احاطة جلا أو اقتضى بعضاً أو اشتمالاً. ج ۲۹۴

أ. النكرة من المعرفة

ب. المعرفة من النكرة

ج. الظاهر من الضمير الحاضر ■

د. الضمير الغائب من الظاهر

۳. کدام یک از کلمات زیر منصرف است؟ ب ۳۲۹، ۳۲۶، ۳۲۸، ۳۲۹

أ. طلحة

ب. ندمان ■

ج. جوارٍ

د. حسان (على تقدير أصالة التضعيف)

۴. به نظر مصنف «لو» بر کدام گزینه دلالت می‌کند؟ د ۳۴۷

أ. امتناع شرط و امتناع جواب

ب. امتناع شرط و اثبات جواب

ج. اثبات شرط و امتناع جواب

د. امتناع شرط و تلازم شرط و جواب ■

تشریحی:

۱. دلیل هریک از عبارات مشخص شده را بنویسید.

كَفَعْلُهُ اسْمٌ فاعِلٍ فى العمل
وَاجْرُزُ أَوْ انْصَبُ تَابِعُ الَّذِى انْخَفَضَ
إِنْ كَانَ عَنْ مَضِيٍّ بِمَعْرُزٍ
كَمُتَّبِعِى جَاهٍ وَمَالاً مَنْ نَهَضَ

مورد اول: چون اسم فاعل به دلیل شباهت به فعل مضارع عمل می‌کند و این در صورتی است که زمانش حال یا استقبال است. (۲/۱۰۶)

مورد دوم: جز به دلیل تبعیت از اعراب لفظی و نصب به دلیل: ۱. تبعیت از اعراب محلی؛ ۲. یا مفعول به برای فعل مقدر. (به هر کدام از دو دلیل

(۱ و ۲) اشاره شود صحیح است) (۲/۱۱۹)

۲. چهار تفاوت از تفاوت‌های صفت مشبّهه با اسم فاعل را بنویسید. ۲۵۵ و ۲۵۶

اول: صفت مشبّهه از لازم گرفته می‌شود به خلاف اسم فاعل که هم از لازم و هم از متعدی گرفته می‌شود. دوم: وزن عروضی اسم فاعل با مضارع

یکسان است به خلاف صفت مشبّهه. سوم: اسم فاعل مانند فعلش عمل می‌کند به خلاف صفت مشبّهه. چهارم: معمول صفت مشبّهه نمی‌تواند بر

آن سبقت بگیرد به خلاف اسم فاعل. پنجم: معمول صفت مشبّهه باید در لفظ یا معنی متصل به ضمیر موصوفش باشد به خلاف اسم فاعل که

چنین ضرورتی ندارد.

۳. هر عبارت، ویژگی کدام حرف عطف است؟

ا. اخصص بها عطف الذى لا يغنى متبوعه عنه كفاعل ما يقتضى الاشتراك

ج. واو (۲۸۵)

ب. لا يكون المعطوف بها إلا غاية الذى تلا رفعة أو خصّة

ج. حتى (۲۸۶)

ج. هى التى بمعنى بل وقت مع اقتضاء الإستفهام كثيراً

ج. أم منقطعه (۲۸۷)

د. اخصص بها عطف ما ليس صلة بأن خلا من العائد، على الذى استقرّ أنّه صلة

ج. فاء (۲۸۵)

۴. هر کدام از کلمات مشخص شده، از جهت اعراب و بناء، چند حالت می توانند داشته باشند؟ آن حالات را بنویسید.

ا. یا حسین ابن علی:

ج. مبنی بر ضم و مبنی بر فتح ص ۲۹۷

ب. یا زید ابن اُخینا:

ج. منصوب ص ۳۰۰

ج. یا عبدالله و زید:

ج. مبنی بر ضم ص ۳۰۰

د. یا ابن اُمّ (به معنای: ای پسر مادرم):

ج. مکسور و مفتوح ص ۳۰۳

۵. مثال مناسب هر عبارت را پیدا کنید.

ا. وَمَا مِنَ الْمُنْعُوتِ وَالتَّعْتِ عَقْلٌ يَجُوزُ حَذْفُهُ

ب. وَاسْتَعْمَلُوا أَيْضاً كَكُلِّ فَاعِلَةٍ مِنْ عَمِّ فِي التَّأَكِيدِ مِثْلَ النَّافِلَةِ

ج. وَنَعْتُوا بِجُمْلَةٍ مِنْكَراً فَأُعْطِيَتْ مَا أُعْطِيَتْهُ خَبِراً

د. فَأَوَّلِينَ الْعُطْفِ مِنْ وَفَاقِ الْمَتَّبِعِ مَا مِنْ وَفَاقِ الْمَتَّبِعِ النَّعْتُ وَلِى

۱. أَحَبُّ الصَّلَوَاتِ النَّافِلَاتِ كُلُّهُنَّ

۲. وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتِ الطُّرَفِ

۳. وَاتَّقُوا يَوْماً تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ

۴. رَأَيْتُ النَّاسَ عَامَةً

۵. مَرَرْتُ بِرَجُلَيْنِ عَالِمٍ وَجَاهِلٍ

۶. ذَكَرْتُ اللَّهَ فِي الْوَادِ الْمُقَدَّسِ طَوًى

جواب: ا. ۲ ص ۲۷۵

ب. ۴ ص ۲۷۷

ج. ۳ ص ۲۷۳

د. ۶ ص ۲۸۱

* الاختصاص كنداء لفظاً لكن يخالفه فى ... ثم إن كان «أَيُّهَا» و «أَيَّتُهَا» استعمالاً كما يستعملان فى النداء فيضمّان ويوصفان بمعرّف بـ«ال» مرفوع وقد يرى ذا دون أىّ تلو أل فينصب.

۶. ا. تفاوت های اختصاص و ندا را بنویسید. ب. با توجه به متن بالا، شاهد مثال های زیر را توضیح دهید.

۱. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا أَيَّتُهَا الْعَصَابَةُ ۲. نحن العرب أسخى من بذل

جواب: ا. اختصاص بدون حرف ندا به کار می رود و در اول کلام نمی آید بر خلاف ندا.

ب. ۱. «أَيَّتُهَا» لفظ اختصاص، مضموم و موصوف برای «العصابة». ۲. العرب: لفظ اختصاص «ال» دار و منصوب. (ص ۳۱۴)

۷. چهار مورد از مواردی که واجب است بر سر جزا «فاء» بیاید، را بنویسید.

اول: ماضی غیر متصرف. دوم: ماضی در لفظ و معنا. سوم: امر و نهی (جمله انشائیة). چهارم: فعل مقرون به سین و سوف. پنجم: فعل منفی به لن یا ما یا

إن. ششم: جمله اسمیه. ۳۴۳ و ۳۴۴

۸. أ. عبارت «ثالث ثلاثة» در آیه شریفه «لقد كفر الَّذِينَ قالوا إِنَّ اللَّهَ ثالث ثلاثة» را ترجمه کنید. ۳۵۷

یکی از سه تا

ب. عربی عبارات زیر را بنویسید.

۱۳ مرد آمدند. ۸ زن را دیدم.

ب. جاء ثلاثة عشر رجلاً رأيت ثمانی امرأت

۹. موارد خواسته شده را بنویسید. ۳۷۲ تا ۳۷۴

أ. جمع «قاضی»: ج. قَاضُونَ

ب. تنه «عصا»: ج. عَصَوَانِ

ج. جمع «صحراء»: ج. صَحْرَاوَات

د. جمع «موسی»: ج. مَوْسَوْنَ

(تذکر: اگر به حالت نصبی یا جرّی هم پاسخ داده شود، پذیرفته می شود)